

מעדני אשר

גליון ת"נ (שנה י')

פרשת תרומה

תהא שנת עשירי גליון

י"ל ע"י

מכון "מעדני אשר"

הודעה משמחת

אפשר לטמוע טיעורים מ"מעדני אשר" ע"י מערכת קול הלשון 03-6171111
לאידיש 12-311 ללשון הקודש: 47-111

מדוע צריך פסוק שאין בנין בית המקדש דוחה שבת הרי אין עשה דוחה לא תעשה ועשה?

בגמ' יבמות ו' ע"א לפינן מהא דכתוב בפרשת קדושים י"ט את שבתותי
תשמורו ומקדשי תיראו, שאין בנין בית המקדש דוחה שבת.

יש להקשות: מדוע צריך פסוק שאין בנין בית המקדש דוחה
שבת, הרי קימ"ל בגמ' שבת קל"ב וכן ביצה ח' ע"ב דאין עשה דוחה לא
תעשה ועשה, א"כ כיון שמצוות בניית בית המקדש היא עשה,
ואיסור חילול שבת הוא לא תעשה ועשה, מדוע צריך פסוק
שאינו דוחה שבת, כך מקשה במזרחי פרשת קדושים פרק י"ט, וכן במנחת חינוך
מצוה צ"ה, וכן בקרית ספר פרק א' מהלכות בית הבחירה, וכן בכלי חמדה פרשת כי תשא
ע"מ קנ"א, וכן בפנים יפות פרשת ויקהל, וכן במנחת סולת מצוה צ"ח.

איכא כמה תרומים:

א. משום דמלאכת המשכן צורך גבוה הוא והוא אמינא דדחייא
שבת, דומיא דפסח ותמיד, קא משמע לן, כך תירץ במזרחי פרשת
קדושים פרק י"ט.

ב. במצוות בניית המקדש איכא תרי עשה, אחד ועשו לי מקדש
והשני וכן תעשו, לכן הוא אמינא שדוחה לכן צריך קרא, כך
תירץ ר' חיים פלטיאל שמות פרק ל"א.

אבל התוספות חולק על זה: דכתבו יבמות כ' ע"מ ב' דאין תרי
עשה דוחה ל"ת ועשה.

ג. ע"פ מה שכתב הריב"א חולין קמ"א דהא דאין עשה דוחה לא
תעשה ועשה, היינו מחמת העשה שאינו נדחה, אבל הלא
תעשה נדחה, ואינו לוקה אם עבר, לכן צריך פסוק שאם בנה
את המשכן בשבת לוקה שאינו נדחה כלל, כך תירץ במנחת חינוך
מצוה צ"ה אות א'.

ד. ע"פ מה שכתבו התוס' יבמות ו' ע"מ א' דעשה דמקדש אלס טפי
ודוחה אפילו לא תעשה ועשה, לכן צריך קרא, דאפילו הכי
אסור לבנות בשבת, כך תירץ במהר"ם שיק על המצוות מצוה צ"ח.

ה. ע"פ מה שכתב הרמב"ם שאשה נמי חייבת בבנין בית
המקדש, בענין מדוע אשה חייבת במצוות בניית המקדש, הרי היא מצוה עשה
שהזמן גרמא, שהרי הרמב"ם גופיה פסק דאין בונין בלילה ע"פ בספר מעדני אשר
פרשת תרומה תשס"ו שהארבתי ליישב בכמה אופנים ואשה הרי אינה
מצווית על עשה של שבת כיון דהוא מצוה עשה שהזמן
גרמא, דקימ"ל קדושין כ"ט ע"מ א' דנשים פטורות, א"כ הויא
אמינא דעשה דוחה לא תעשה, לכן צריך קרא שאין בנין בית
המקדש דוחה שבת אף ע"י נשים, כך תירץ בפנים יפות ריש פרשת
ויקהל, ע"פ במהר"ם מלובלין שבת קל"ב שהביא שיטה בתוס' ששבת אין בזה רק
איסור לאו, ותמה על זה דהא אשכחן כמה מצוות עשה דכתיבי גבי שבת כגון זכור
ושמור, וצריך לומר דלא לענין איסור מלאכה איירי אלא לקדשו בשאר מיני קדושות.

האם בשבת אין אומרים ובוה ירושלים בברכת המזון כיון דאין בנין בית המקדש דוחה שבת?

בפרשתו כ"ה ח' ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם.

אינא בגמ' יבמות ו' ע"מ א' דאין בנין בית המקדש דוחה שבת, ובענין
האם אפשר לבנות בית המקדש ע"י כסנים ונכרים ע"פ ספר מעדני אשר פרשת תרומה תשס"ו.

ובאלשיך הקדוש פרשת ויקהל פרשה ל"ה מקשה מאי שנא דבנין בית
המקדש אינו דוחה שבת, וקרבות דוחים את השבת.

ומתיר: דאין קדושתו דומה, אחר היותו מושב אלקים, למה
שעדן לא היה, כי אם עתיד להעשות והכנה אליו.

יש להקשות: לרבי אליעזר דסבירא ליה שבת קיל וכן פסחים ס"ה ע"ב
דמכשירי מצוה דוחה שבת, וא"כ יהא ראוי שבנין בית המקדש
ידחה שבת, כיון דבלא המשכן אינו יכול להקריב קרבנות, תמידין
ומוספין דדוחין שבת, וא"כ ביהמ"ק ומשכן הויא מכשירי מצוה,
כך מקשה המהר"ם שיק על המצוות מצוה צ"ח.

ומתיר: כאן הוא גזירת הכתוב, דאינו דוחה.

ומקשה: א"כ בגמ' שבת קל"א דקאמר לא לכל אמר ר"א מכשירי
מצוה דוחה שבת, ומפלפל בגמ' למעוטי מאי, מדוע לא אמר בנין
בית המקדש וצ"ע.

וכן בחתם סופר שבת קל"א ע"מ א' **הקשה:** מדוע אין בנין בית
המקדש דוחה שבת מטעם מכשירין.

ומתיר: דר"א לטעמיה מגילה י' ע"מ א' דסבירא ליה מקריבין אף על
פי שאין בית.

הנה בשו"ת באר שבע סימן ע"ג כתב נשאלתי אם יש סמך וסעד למנהג
שהגו קצת בעלי בתים לשנות מטבע החול בשבת בברכה שלישית של
ברכת המזון ומתחילין אותה ותבנה ירושלים ומסיימין מנחם ציון
בבנין ירושלים ונותנים טעם למנהג שאין בנין בית המקדש דוחה שבת
כדאיתא בגמ' שבעות ט"ו ע"ב **ומסיק:** דאין לשנות נוסח שבת מנוסח חול.

וכמה טעמים בדבר:

א. ע"פ מה דאיתא בגמ' סוכה דף מ"א ע"א דבנין העתיד במהרה
בימינו דוחה יום טוב ושבת, וברש"י הקשה הרי אין בנין בית
המקדש דוחה שבת ויום טוב, ומתיר הני מילי הבנוי בידי
אדם, אבל מקדש העתיד שאנו מצפים בנוי ומשכלל הוא
יגלה ויבא מן השמים יבנה אף בשבת, חזינן דבנין העתיד
יבנה בשבת, א"כ ספיר אפשר לומר ובוה ירושלים.

ב. טופס ברכה כך היא, וכה"ג ממש כתבו התוספות ברכות מ"ח ע"ב
בשם הירושלמי מהו לומר רוענו זוננו פרנסנו בשבת כיון
שאסור לתבוע צרכיו בשבת, אמר ליה טופס ברכות כך הוא,
א"כ ה"ה הכא.

וכן פסק המגן אברהם סימן קפ"ח ס"ק ד' דהאומרים בשבת
ותבנה ירושלים מנהג שטות הוא.

גליון זה נודב ע"י ידידינו

הרבני הנגיד הנכבד הרב יצחק בן ציון הכהן וואלף שליט"א בארא פארק

לרגל שמחת נשואי נכדו הבה"ח גרשון ישראלי נ"י

בן לחתנו הרה"ג משה יהודה ישראלי שליט"א ירושלים

עב"ג הרה"ג דוד יונה רוזנבוים שליט"א

יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת דקדושה מכל יוצאי הלציו ויעליה בכל אשר יפנה

הגוזז בשבת האם חייב אף כשאינו צריך הדבר הנגזז

משום דכן הוא במשכן?

בפרשתן כ"ה ה' ועורות אילים מאדמים ועורות תחשים ועצי שיטים.

יש לחקור מה עשו עם השערות שעל העורות אילים והתחשים האם גזזו את זה לצורך השתמשות או דילמא לא גזזו את זה להשתמשות.

ונפק"מ להלכה: דהרי כל מלאכת שבת ממשכן ילפינן ואם נאמר שבמשכן גזזו אף שלא לצורך, א"כ במלאכת גוזז בשבת היא חייב אף כשאינו צריך לגוף הדבר, אבל אם נאמר דגם במשכן היו צריך לשערות הנגזזות א"כ מלאכת גוזז היא כמו שאר מלאכת שבת, דנחלקו בזה בגמ' שבת ק"ו ע"א האם מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב או פטור.

הנה בשו"ת הריב"ש סימן שצ"ה מובא במגן אברהם סימן ש"ג ס"ק כ"ב כתב דמלאכת גוזז חשובה לכוי"ע מלאכה אפילו אין צריך לשער, משום דגזיזה היתה במשכן שלא לצורך הצמר והשער, רק לצורך העור כגון עורות תחשים שגזזו את השער.

וכבר קדים יסוד זה בראשונים: דמורו של הריב"ש בחידושי הר"ן שבת צ"ד ע"מ ב' כתב דהגוזז צפרניו בכלי חייב משום גוזז, שאע"פ שאינו צריך לגיזה, הואיל והוא צריך ליפות עצמו בגיזה זו אף בזה חייב משום גוזז, דומיא דגוזז את השלח שהוא חייב משום גוזז, ואף במקום שאינו צריך לגיזה אלא שישאר העור בלא שער כדי שיהא ראוי לעיבוד.

אבל שיטת התוס' שבת צ"ד ע"ב, מובא בש"ך בנקה"כ יור"ד סי' קצח שאף במלאכת גוזז אינו חייב אלא אם כן הוא צריך לדבר הנגזז, כגון הגוזז את הצמר, שהוא צריך לאותו צמר, וכן בצפרניים.

ובקרנן נתנאל פרק י' אות ט' **כתבו דלכן מיאנו התוס' בראיה שהביא הריב"ש:** כי מי יימר שהיו גוזזים השערות של עורות התחשים, ואילו גזיזה במשכן היה בעורות אילים מאדמים, והוא מלאכה הצריכה לגופה שהיו צריכים צמר לתכלת, ונמצא שהגזיזה היה לצורך השער והצמר.

וכן בחתם סופר בהגהות על השו"ע אור"ח סוף סי' ש"ג **תמה על הריב"ש:** שכתב שעורות תחשים היו נגזזים ולא היו צריכות לשערות שלהם, צריך לעיין מנא ליה שגזזו עורות התחשים, הנה רש"י פירש במתניתין שבת ע"ג ע"מ א' דארבעים מלאכות, המוחק את העור שבמשכן היו מגרדין שער התחשים להחליק עורן, גם זה איני יודע מנא ליה שהסירו שער מהתחשים, דילמא מעורות אילים אחר שגזז צמרן גרדום והחליקום, ומכל מקום גם לרש"י על כל פנים לא היתה גזיזה בתחשים אלא ממחק, ודברי הריב"ש צ"ל"ע, שוב מצאתי שתמה בזה בסדרי טהרה סימן קצ"ח סוף סקל"ט עיין שם בדברי הסדרי טהרה בארוכה מבואר, שיש לחלק בין דברי רש"י לדברי הריב"ש, ועל שניהם יש לתמוה מנלן שהיה כן.

ובמקום אחר חידושי שבת צ"ד ע"מ ב' ד"ה הנוטל **הקשה עוד החתם סופר על הריב"ש:** היכן מצינו שגזזו עורות התחשים, אדרבה לכאורה השערות שעליהם היו יפות ונאין, על כן מתרגמינן ססגונא, שש בגוונים שלו, כדאיתא בגמ' שבת כ"ח ע"מ א' ויש לומר לרבי נחמיה שם דסבירא להו מכסה אחת היה, קצתה מאילים מאדמים, וקצתה מתחשים, אם כן י"ל כיון שהאילים מאדמים בודאי נגזזו, שהרי צבעוהו אדומים, אם כן גם עורות תחשים היו חלוקים בלי שערות, ואם כן לרבי נחמיה יפה כתב הריב"ש, דגזיזת התחשים לא היה כי אם לנקות העור, אך לרבי יהודה דסבירא ליה ב' מכסאות היו אין הכרח לדברי הריב"ש.

ובחיי אדם כלל כ"א בנשמת אדם כתב לתרץ שאכן אין כוונת הריב"ש לעורות התחשים, משום שלא היו מסירים מהן השערות כלל, כיון שהם נקראים ססגונא, ששש מתפאר בגוונים שלו, אלא כוונתו לעורות אילים מאדמים, שפרש"י תרומה כ"ה ה' שלאחר עיבודן היו צובעים אותם באדום, ועל כרחך שהיו מסירים השערות לפני צביעת העור, והריב"ש שכתב עורות תחשים אפשר שלא לדקדק בזה, וכוונתו על עורות אילים שהיו מסירים השערות מהן, והשערות של עורות אילים מאדמים, הגם שהיה בגזיזתם לצורך השער, הרי היה גם מטרם לנקות העורות, לכן גזיזה לצורך העור, נחשב כמלאכה הצריכה לגופה, כי הרי גם הצורך לנקות העור היה לצורך המלאכה.

ובביאור הלכה אור"ח סימן ש"מ כתב דהרבה ראשונים סבירא ליה כהריב"ש, דהרי כתבו שמלאכה שאינה צריכה לגופה פטור, ואפילו הכי כתבו דהגוזז חייב, אלא בע"כ דגוזז חייב אף שאינה צריכה לגופה.

איך היה מותר לחנוק את האילים המאדמים

כדי ליטול את העורות שלהם?

הנה בט"ז יורה דעה סימן קי"ז ס"ק ד' כתב נשאלתי על דבר התיישים הגדולים שבגליל זה דרכן של הבעלי מלאכות שלא לקנות העורות אלא כשנוחרים אותם אבל לא שחוטין מפני שמתקלקלים קצת על כן יש להסתפק אם יכול ישראל לנחור התיישים בשביל זה או לא.

ומסיק: נראה לי דהיתר גמור הוא, דאי ניוחש לבל תשחית, זה אינו דהא יש לו הנאה מזה ואין כאן בל תשחית וכמ"ש בסמ"ג לאוין סי' רכ"ט שכל שיש לו הנאה מרובה מהשחיתה אין כאן איסור בל תשחית וכן איתא בתוס' עבודה זרה י"א ד"ה עיקר דמותר לעשות הבהמה טרפה, וכן משמע בגמ' חולין פ"ה שהתיר ר' לר' חייא לטרוף החיה ולשוחטה ולהוציא דמה ולצבוע בו צמר.

ואי משום שאין עושין סחורה בנבלות וטרפות: ג"כ אינו שייך כאן, כיון דבהיתר עושין אותה נבלה, הוא ליה כאלו נדמנה לו נבלה בתוך ביתו, דכיון שהוא עושה תחלה בהיתר בשביל הנאה שלו, אין אח"כ שום איסור דלא אסרו חכמים אלא במכוון לעשות מעיקרא באיסור כגון לצוד מינים טמאים.

יש שמביא ראיה מפרשתן: דאיתא בגמ' שבת ע"ה ע"מ א' דחשיב שוחט לאב מלאכה, ופריך שוחט משום מאי מחייב ופרש"י היכן מצינו זה במלאכת המשכן **ואי משום עורות אילים מאדמים שהיה במשכן אפשר לחנקם ולא לשוחטם** חזינן דהותר לחנקם בשביל העורות, ופשיטא לדעת ר"י חולין י"ז דסובר דבשר נחירה לא אשתרי במדבר מוכח שפיר כנוכר, אלא אפילו לר"ע דסובר בשר נחירה מותר במדבר לאכול והא דכתיב הצאן ובקר ישחט משום דנחירתו היינו שחיתו מכל מקום בשר חניקה ודאי דהיה אסור להם לאכול דהא כתיב הצאן ובקר ישחט ואפ"ה פרש"י דהותר לחנוק משום עורות, כך מביא בשו"ת בית אפרים אור"ח סימן כ"ג מהגאון אמ"י ז"ל שו"ת מ"ב סימן כ"ה, ועיין שו"ת פנים מאירות חלק א' סימן ע"ה.

אבל בהגהות מלא הרועים שבת ע"ה **דחה ראיה זו:** דודאי לנחור תיישים בשביל העור בודאי איכא בל תשחית, דעד כאן לא שרי הסמ"ג רק היכא דאיכא הנאה מרובה מהשחיתה, ופשיטא דמיעוט העור המתקלקל ע"י שחיתה אינו מרובה מדמי כל הבשר, אלא על כרחך דמכוין להאכיל הבשר לנכרים וזה אסור לעשות סחורה בנבלות, אבל כאן במקדש הנאת מצוה שלא יתקלקל העור של המקדש, שוה לו יותר מכל הבשר ובכהאי גוונא ודאי דמותר לחנוק.

האם מותר ללמד תורה לתלמיד שאינו תוכו כברו

ואיך אפשר להבחין מי שאינו תוכו כברו?

בפרשתן כ"ה מבית ומחוץ תצפנו.

איתא בגמ' יומא עייב עייב בי אמר רבא כל תלמיד חכם שאין תוכו כברו, אינו תלמיד חכם.

וכן איתא בגמ' ברכות כ"ח ע"מ א' תנא אותו היום סלקוהו לשומר הפתח ונתנה להם רשות לתלמידים ליכנס שהיה רבן גמליאל מכריז ואומר כל תלמיד שאין תוכו כברו לא יכנס לבית המדרש.

ובאחרונים נתקשו מהיכן ידע השומר להבחין מי תוכו כברו ומי לא:

איכא כמה תרוצים:

א. ודאי דשומר הפתח היה שם מפני שלא היה מניח ליכנס לשום תלמיד אלא א"כ בודקים אותו אם תוכו כברו, כך גלחם משנה ריש פרק ד' מהלכות ת"ת.
מעדני אשר: משמע ודאי דהבדיקה הי על ידי חקירה ודרישה אחר תכונת נפשו ומהות מעשיו.

ב. מי שדוחק את עצמו ליכנס זאת תעודתו שתוכו כברו, ורואים את זה בחוש דמי שאין אהבת התורה בוערת בקרבו בודאי אינו דוחק את עצמו ללימודה, וכל תשוקתו אליה הוא רק כקצף על המים וע"י מניעה כל דהו עברה תשוקתו ואיננה, כעין מה דמבואר בגמ' עבודה זרה ג' מבחן הסוכה לאומות העולם לעת"ל, כך תירץ בשו"ת אפרקסתא דעניא חלק א' סימן ס"א.

ג. אם באכילתו מתנהג בקדושה ואוכל משולחנו של מקום ועל ידי זה מקבל לב טהור אז יכנס לבית המדרש, וזה הכוונה תוכו היינו תוך מעיו כברו אז יכנס, ואם אין תוכו כברו שהוא אוכל כמו גוי אל יכנס לבית המדרש, והלכו לתהות על קנקנו כשהוא סועד על שולחנו, אם יושב ומהרהר בדברי תורה, נוטל ידיו במתינות לקיים הלכות נטילת ידים ולנגב ידיו כדת, ומברך על מזונו בכוונה, ואינו להוט אחר אכילתו, כך תירץ באוצרות דברי יציב ברכות כ"ח.

ד. שהעמיד מלאכים ע"פ השיטות שהם יודעים מחשבה שבלב, כך הדברי יציב בספרו על ברכות.

יש להקשות: מהא דאיתא במשנה אבות דר"נ פ"ב ה"ט בית שמאי אומרים אל ישנה אדם אלא למי שהוא חכם ועניו וכן אבות ועשיר, ובית הלל אומרים לכל אדם ישנה שהרבה פושעים היו בה בישראל ונתקברו לת"ת ויצאו מהם צדיקים חסידים כשרים, ואנן קימ"ל כבית הלל במקום בית שמאי, כך מקשה החיד"א בספרו פתח עינים ברכות כ"ח ע"א, וכן באבות פרק א', וכן מקשה בשדי חמד כללים מערכת האלף סי' רמ"ד כך א' ע"מ 65.

איכא כמה תרוצים:

א. מי שלמד ועדיין אין תוכו כברו זה חמור מאוד, משא"כ בית הלל מדברים מבן אדם שלא למד עדיין, דיש לומר דשרי ללמדו אע"ג דפושע אולי ישוב, כך תירץ החיד"א בספרו פתח עינים אבות פרק א'.

ב. דווקא בבית המדרש אין מכניסין מי שאינו תוכו כברו, דיש לחוש שמא יחמיץ אחרים, ובית מיירי ללמדו לבדו, וזה מותר דכיון דאין כאן חשש שיקלקל אחרים יש ללמדו לו לבדו שמא ישוב, כך תירץ החיד"א בספרו פתח עינים אבות פרק א'.

ג. אין מלמדים רק למי שמעשיו מקולקלים, אבל לבעל גאווה מלמדים דאינו בגדר של מעשיו מקולקלים, ולזה נתכוון בית הלל, כך תירץ השדי חמד.

אבל כתב דדוחק: ומסתמא כוונתו דמלשון בית הלל שאומרים להכניס לבית המדרש הרבה פושעים לא משמע דכוונתם לבעלי גאווה.

מדור לפרסום ספרים חדשים של ידידי ותומכי המכון שנתקבלו למערכת

הופיע הספר הנפלא 'פאר מקדושים'

מהרה"ג נחמיה הערץ שליט"א

ילקוט פנינים מובחרים

מיותר ממאתים גדולי עולם

שחיו בין תקופת התרומות הדשן

לתקופת מרון החתם סופר

שהובאו מספרים נדירים

וכתבי יד עתיקים

לא נראה כבושם הזה

טיב הספר

פאר מקדושים

מדור משיב כהלכה

מדור זה נודב ונערך ע"י הידינו הרב מרדכי זיסקינד הגר שליט"א ברוקלין

א. באיסור לדון בערכאות. ואלה המשפטים אשר תשים לפניך ודרשו ולא לפני עכרים. צ"ע האם איסור זה נחשב לאו או עשה, ועכ"פ לכאורה גם מי שמקבל היתר מבי"ד לדון בערכאות, כשהצד השני לא ציית לבי"ד, עדיין לכאורה אם נאמר שזה לאו, יפסיד כל ממונו ואל ילך לערכאות, ואם זה עשה עכ"פ יפסיד עד חומש ממונו ולא ילך לערכאות, דהרי עכ"פ יש בזה חילול ה' בשנוקק לערכאות, ופוק חזי מאי דאמרי בשוקא.

ב. בטבעות הארון יהיו הבדים לא יסורו ממנו וכו' ט"ו 1. יעוי' ברמב"ם ספר המצוות ולי"ת פ"ה שכתב הודירנו מהר"צא ברי הארון מתוך הטבעות וכו' והעובר על לאו זה לוקה, וצ"ע דהא כתיב בטבעות הארון יהיו הבדים וא"כ הוי לאו הניתק לעשה ולמה לוקין עליו. 2. מה הדין שני אנשים אחד הוריד בד אחד והשני הוריד את הבד השני האם אחד מהם ילקה, (הראשון או השני) או שניהם ילקו.

ג. הילפותא מן הפסוק של 'זכן תעשו'. ברש"י כאן כתב על הפסוק את הבניית השב"ן וכן תעשו - לדרות אם יאבד אחד מן הכלים או בשתעשו לי כלי בית עולמים, כגון שולחנות ומנורות וכיורות ומכונות שעשה שלמה, כתבנית אלו תעשו אותם. וצ"ע דברש"י בטבעות י"ד ע"ב מבואר על הדין שאין מוסיפין על העיר ועל העזרות אלא במלך ובנאי אוריים ותומים וסנהדרין של ע"א, ולמדו שם מן הפסוק של זכן תעשו, ופרש"י שם, וכן תעשו קרא יתירא למידרש לדורות וכו', וא"כ צ"ע בסתירת דברי רש"י, הרי ברש"י כאן ע"ה כתב שהפסוק נצרך לדין של הכלים שלעולם יהיו כתבנית כלי המשכן, ומניין לנו דבר זה הרי בגמ' למדו מן הפסוק הזה דין אחר שצריך מלך וכו' ג' להוסיף על העיר ועל העזרות.

ד. מתנה לאדם חשוב. האלשיך ביאר על הנאמר (תהיילת הפרשה) ויקחו לי ולא ויתנו עפי' המבואר כאן דאדם חשוב המקבל מיקרי נתינה לכן כאשר בני ישראל זכו ליתן נדבה למשכן ד' מיקרי זה קידה אצלם. 1. בגמ' קידהין ד' 1 ע"א מבואר שאשה שנתנה לאדם חשוב מתנה מתקדשת בהיא הנאה שקיבל ממנה, ורש"י פירש שם בהודיא הנאה שתרצה זאת לתת הפרטה לאדם שייפייסנו לזה לקבל מתנה, ויש להסתפק לפ"ז בשיטת רש"י מה יהיה אם המתנה שנתנה לאדם חשוב פחות מפרטתה, האם תהיה מקודשת, מכיון שר"ס הרויחה את הפרטה שהיתה צריכה לתת לאדם שייפייסנו. 2. משלוח מנות באדם חשוב. מה הדין באדם חשוב שקיבל משלוח מנות מאשה ואמר לה בהיא הנאה אני מקדש אותך, האם היא מקודשת, דהרי רש"י שם בסוגיא כתב אדם חשוב שאינו רגיל לקבל מתנות, וא"כ כאן בפורים כולם רגילים לקבל וליתן מתנות.

ה) חידה: מי הוא שיש לו דינים של חי וגם של מת.

כללי השתתפות

- כל תשובה נכונה, אפילו לשאלה אחת תוכה את השולח להיכנס להגרלה על סך 1000 ₪.
 - כל תשובה נכונה על כל שאלה, הינה זכות נוספת להשתתף בהגרלה, כך שכל מי שישלח יותר תשובות לכל השאלות מגדיל את סיכויי בהגרלה.
 - כל חודש, בראש חודש תשרי הגרלה בין כל השולחים, הזוכה ייבדוק תשובותיו, ותקבלו אך ורק תשובות מפורטות.
 - ניתן לשלוח כל שבוע את התשובות של אותו שבוע, או עד ראש חודש.
 - שימו לב: קבלת התשובות הינה אך ורק לפקט מערכת משיב כהלכה 077-5558617 או במייל medir.s1000@gmail.com ולברורים ופרטים נוספים בטלפון 057-3154010 נא לציין שם וטלפון על התשובות. כמ"כ נא לציין בתחילת המכתב על כמה שאלות השיבו.
- או חודש ומבטיחים השולחים בכתב יד, להקפיד על כתב ברור וקריא שיהיה ברור לאחד משלוח הפקט. כתב לא ברור לא יכנס להגרלה. -יש עדיפות לשלוח התשובות מוקדם במייל כי כך זה יכנס בעודו! לספר שיצא לאור בעיתון ב"ל.
- הזוכה לחודש שבט הרב צבי יהודה לאו שליט"א תל אביב

מכתבים למערכת

קטן שהזיק האם חייב לשלם כשיגדיל

מה שדנתם בקטן שהזיק האם כשיגדיל צריך לשלם, והבאתם דרום הפוסקים סבירא להו דפטור, והגזתם אשרי סובר דחייב, ומביא ראיה מרש"י מפורש.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א הומי"ג מחוקיו החד

נראה להעיר בכמה נקודות חשובות בענין זה, יש לציין דברי הרמב"ם מובא בש"ע ה"מ סימן שמי"ט סי' ה' דראוי לבית דין להכות הקטנים כפי כח הקטן על הגניבה כדי שלא יהא רגילים וכן אם הזיק שאר נזקים, ועיין בקול הסופר על מסכת תרומות פרק ז' הלכה ג' דהא דסבירא ליה הגזתה אשרי דקטן שהזיק יש לשלם כשהוא גדול, הוא בקטן שהוא בר דעת, אבל קטן שאינו בר דעת או פטור כשגדל, דבשעה שהזיק לא היה לו דעת כלל, ועיין בשו"ת שבות יעקב הל' א' סימן קע"ז דרק בידי אדם פטור אבל בידי שמים חייב קטן שהזיק, וכן הביא הפתחי תשובה ה"מ סימן קע"ז.

הרה"ג ישראל ודר שליט"א בחוקיו נוא ארז

נראה להעיר דכמה אחרונים חידשו שבדי מצוות שבני נח מצווים קטן ישראל נמי מצווה בה, דכיון דאין שיעור קטנות בבן נח עד בן י"ג אלא כשהגיע לכלל דעת מתחייב במצוות כמו שבבאר בשו"ת חתם סופר יו"ד סימן קי"ז וא"כ גם קטן ישראל הוא בר חיובא באותן מצוות כשהגיע לכלל שיעור זה, דליכא מידי דלישראל שרי, ולכרי אסור, א"כ נזקין שגוי נמי מצווה, לכן גם קטן אסור ולכן יש להחמיר בה, כן כתב בספר דברי חיים דיני נזקי ממון סימן י"א בשם בנו האמרי בינה, וכן כתב בשו"ת נחל יצחק הלכות דינים סימן ז', ובה מיישבים הא דהקתם מהא דאיתא בגמ' ב"ק פ"ח ע"ב דרב אשי שילם על מה שהזיק בילדותו.

מעדיני אשר: יש לציין דבענין זה כתב במנחת סולת משה ל"ג דבמצות כיבוד אף קטנים חייבים, משום דכיבוד אב ואם היה קודם מתן תורה ואו היו מצווים אף קטנים דלא ניתנו שיעורין לבי"ג.

הרה"ג משה יחיאל הכהן ראטה שליט"א ירושלים

יש לציין מה שכתב במאור ושמש פ"ת מסעי ז"ל וז"ל וכן שמעתי מאדומ"ר הרב בוצינא קדישא איש אלקי מו"ה אלימלך זצוק"ל שאמר, שעשה תשובה על חטאת ימי הנעורים, וגם על מה שחטא בהיותו בבטן אמו וצער אותה אז.

מה הטעם שעבר יוצא לחרות כשארנו הפיל לו את שיניו או את עיניו

מה שדנתם מה הטעם שעבר יוצא לחירות כשארנו הפיל לו את השין.

הגאון רבי דוד ליסצין שליט"א ראש כולל הכל התלמוד ת"א

הרה"ג ישראל הולצמן שליט"א אשדוד

מה שהבאתם מהטעם שעבר יוצא לחירות כשארנו הפילו לו את השין או את העין דזה שטעם קנס לאדון, יש להעיר מהא דאמרין בגמ' ב"ב פ"ד ה"ג א' יסורים ממרקין עונותיו של אדם, כן וחומר משן ועין, מה שן עין שהוא רק אבר אחד עבר יוצא בו לחירות, יסורים שהם בכל גופו של אדם על אחת כמה וכמה, ואם נימא דקנס הוא, לגבי הקב"ה זה לא שייך, כי כל דרכיו משפט ואין עול, אלא ודאי שהיחס הוא כלפי הנפגע, שכשם שהנפגע בשן ועין וזכה לחירות, כי כן ראוי לו, ק"ו המיתסר בכל גופו.

הרב שמעון מיכאל יואב הכהן ווערטרהיים שליט"א ברפולד

הרב שלמה לוי שליט"א ירושלים

הרב מרדכי קוט שליט"א בני ברק

נראה לציין עוד טעם המובא במדרש וכן כתב החיד"א בספר פני דוד משפ"ט א"ג וכן בספר אבן שעיב על התורה, קללתו להיות עבד עבדים על שראה ערות אביו ופרסם אותו בפיו, לכן כסמיה רבו עינו או הפיל שינו יצא לחירות כי כבר קיבל ענשו באיברים שחטא בהם.

תגובות אפשר לשלוח עד ליום ג' בערב בלבד
להרב אשר אנשיל שוורץ שליט"א
 לפקס המערכת: 057-7961607 או למייל: leviber@gmail.com
 לבידורים בכל ענייני המערכת, בטל: 057-3166560
 מי שמעוניין להצטרף לאלפי המנויים נא להתקשר למערכת

מדוע יוצא העבד בשן ועין זה דבר רע לעבד לצאת מאדונו ומדוע מענישים אותו

מה שקתתם בשם אחרונים לשיטת רבי מאיר שסבירא ליה שחוב הוא לעבד להשתחרר מיד רבו, אם כן אך כתבה תורה בעבד שיוצא לחירות בשן ועין, וכי בשביל שעשאו לעבד בעל מוס וסבב לו רעה, תצוה התורה שיוסיף רעה על רעתו ויוציאו גם כן לחירות, ואע"ג דלא דרשוני טעמא דקרא, מ"מ לכאורה נראה שהוא להיפך שורת הדין, ותוצאתם בכמה אופנים.

הגאון רבי יהושע העשיל פאדווא שליט"א מנטשהר

נראה לתרוץ, דכיון שיש גם זכות וגם חובה אינו יכול לזכות ע"י אחר, מדין זכין לו לאדם שלא בפניו, אבל מ"מ לעבד עצמו כיון שזה נמי זכות לכן יוצא.

הגאון רבי גמליאל הכהן רבנוביו שליט"א מ"ח"ס גני אודך ופרדס יוסף על הגדה של פסח

נראה לציין עוד תירוץ המובא בספר מרפסין איגרא פרישת משפטים דשחרור העבד אינו פיצוי בגין עגמת הנפש, או פרס על עבודתו, אלא מכיון שהוברר שהעבד נמצא בידי מי שאינו יכול לרדאג לביטחוניו האישי, ולראיה התורה שחבל בו אדוניו, לכן מצווה ארון שכוה להשרר בוריוות את עבדו, בטרם יגרמו לו מדידי נזקים נוספים.

הרה"ג מרדכי שלמה אקער ביתר נ"ג בשובט עליו

נראה לציין עוד תרוץ נפלא ששמעתי ממרן האדמו"ר מטאלנא שליט"א ששמע מהרה"ק הבית ישראל מגור זי"ע ע"פ דברי הרמב"ם הידועים על הא דמכין אותו עד שיאמר רוצה אני, שבאמת כל יהודי רוצה לעשות רצון ה' רק שאור שבעיסה מעכב, ולכן אחר שמלקין אותו ונשבר חומר הגוף, הולך היצר הרע ומתגלה הרצון האמיתי ושוב שלוו, והנה אם כי עבד כנעני אינו כיהודי, אך חייב עכ"פ במצוות כשהוא, ולכן כשחוטף מכה כזאת שמפילים לו אחד מ"כד ראשי איברים, או גם אצלו נחלש כח החומר, וגם לפי רבי מאיר או הוא כן רוצה בשחרור ולהיות כישאל לכל דבר, ואין אז את העבדא בהיפקרא ניהא ליה לכן אמרה התורה שיצא בשן ועין.

עבד שהקעים את רבו והכה אותו האדון והפיל לו שן או עין האם יוצא לחירות

מה שדנתם בשם רב האי גאון בעבד שהכה את אדונו והאדון החזיר לו ונפל לו שינו האם יוצא לחרות כיון שהעבד התחיל תחילה, וכתב שלא מצא ראיה לחקירה זו לא בבלי ולא בירושלמי, והבאתם דהרבה אחרונים הביאו ראיה לחקירה זו, ממה דאמרין בגמ' ב"ב פ"ד ה"ג א' יסורים ממרקין עונותיו של אדם קל וחומר משן ועין מה שן ועין שהוא רק אבר אחד עבר יוצא בו לחירות יסורים שהם בכל גופו של אדם על אחת כמה וכמה, ועתה אם נאמר היכא דהעבד התחיל בתחילה למרוד באדונו אינו יוצא בשן ועין אחד כך, אם כן קל וחומר פריכא הוא דהא האדם התחיל תחלה למרוד בהקב"ה, אלא על כרחק דגם אם העבד התחיל בתחלה למרוד באדונו גם כן הדין דיוצא בשן.

הרב יעקב פרקל שליט"א בית שמש

נראה להעיר, דלכן לא רצה רב האי גאון לפשוט מגמ' הנ"ל, דהרי הדבר ידוע שאין למדין הלכה מאגדה, לכן לא רצה לפשוט מכאן.

הרה"ג יששכר יהודה שוורץ שליט"א ירושלים מו"ל גליון הנפלא יו"ש

נראה להעיר, מהא דאיתא במסת סופרים פרק א' הלכה ב' שבעין הוא אליעזר, ופעם אחת גער בו, ומיראתו נפל ממנו שינו, ונטלו אברהם אבינו, ועשאו משות של שן, והיה ישן שם, ויש אמרים כסא עשאו, וישב בו כל ימיו, והנה נודע מה שאמר חז"ל שקיים אברהם אבינו כל התורה עד שלא ניתנה, ומעתה אי נימא שעבד שהקעים את רבו אינו יוצא לחירות איך ישב אברהם על אותו כסא.

האם מותר בשבת שלא לנגב את הכוס לפני שתייה קפה או תה

מה שדנתם האם בשבת כששותים תה או קפה ושופכים מהדוד דהוא כלי ראשון, ומבשל את המים שבתוך הכוס, ואע"ג דבשול צריך שיעור, מ"מ חצי שיעור אסור, צריך לנגב את הכוס.

הרב מרדכי כהן שליט"א אשדוד

נראה להעיר דמדין ב"ש"ת יביע אומר הל' ד' אור"ח סימן ל"ג דן בארוכה בענין זה, ופלא שלא הבאתם מקור חשוב זה.

<p>גליון זה נודב לעילוי נשמת האי גברא רבא ויקריא מקרבניסי היהדות החרדית איש אמונם של גדולי ומאור הדור הרב מנחם פרוש בן הרב משה ז"ל נלב"ע ח' אדר תש"ע ת.ג.צ.ב.ה. הונצח ע"י המשפחה</p>	<p>גליון זה נודב ע"י ידידינו הנכבד הרב אשר ישע"י פרלמן שליט"א לונדון לרגל שמחת נשואי בתו תחי' במז"ט עב"ג הבה"ח אברהם שמואל מאיר לבל נ"י בן הרב שלמה שליט"א וברכת מזל טוב לאביו הרב החסיד אברהם אליעזר פרלמן שליט"א ולחמיו הרב החסיד מאיר הלפרט שליט"א יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה</p>
<p>גליון זה נודב ע"י ידידינו הרב אברהם עב"י ווייס שליט"א יו"ד יגדיל תורה קרית בעלזא בית שמש לרגל שמחת הולדת בנו במז"ט יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה</p>	<p>גליון זה נודב ע"י ידידינו שלוחא דרבנן הרב יעקב שמעון שער שליט"א מנהל מוסדות צאנז וסגן ראש עריית נתניה לרגל שמחת נשואי בתו תחי' במז"ט עב"ג הבה"ח מורנו חיים הלוי נ"י בן לידידינו הרב מאיר שליט"א ונכדו של ידידינו הרב ישראל עב"י הלוי שליט"א קרית צאנז נתניה יהא רעוא שיזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה</p>